

مراحل شکل گیری جنین و مدت مراحل آن از منظر قرآن و روایات مذاهب اسلامی

منبع: <http://www.55a.net>

Islam-pdf.persianguig.ir

نویسنده: عبدالجبار زرگوش نسب عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد ایلام

مراحل شکل گیری جنین از منظر قرآن کریم

قرآن کریم در سوره‌ی حج و المؤمنون مراحل خلقت و شکل گیری جنین و حیات آن را بیان نموده است، این مراحل عبارتند از: نطفه که در رحم مستقر شده، علقه که خون بسته است، مضغه که به صورت گوشت درآمده است، استخوان (به صورت استخوان درآمده و هنوز گوشت نروبیده است)، به صورت گوشت و استخوان بندی آن تمام شده قبل از دمیدن روح در آن، وبعد از حلول روح در آن. البته دمیدن روح در آن. البته منظور از جنین در این بحث از زمان انعقاد نطفه است.

خداوند متعال در سوره المؤمنون فرموده: «وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ، ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ، ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً ، فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ.»^۱

ترجمه: ما انسان را از گل خالص آفریدیم، و او را به صورت نطفه ای در قرارگاهی استوار کردیم، پس نطفه را به علقه تبدیل کردیم وبعد علقه را به مضغه، آنگاه مضغه را استخوانها گردانیدیم، سپس بر استخوانها پرده گوشت کشیدیم و با آفرینش دیگر به آن موجودیت بخشیدیم، پاک و بزرگوار خدایی که نیکوترین آفرینندگان است.

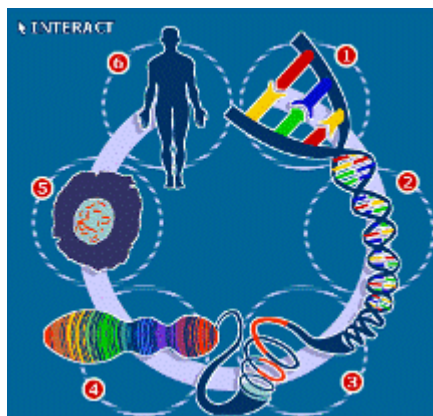
و در سوره الحج فرموده: «فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقَرِّ فِي الْأَرْحَامِ مَنَاشِئُ الِیْ أَجْلِ مَسْمِیْ ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ» ۲.

ترجمه: ما شما را از خاک آفریدیم، پس آنگاه از نطفه پس از علقه (خون بسته) پس از مضغه شکل یافته و شکل نایافته، تا اینکه برای شما آشکار و بیان کنیم، و جنینهایی را که بخواهیم تا زمانی معین در رحم مادران نگه می داریم، آنگاه شما را به صورت طفلی برون آوردیم تا به حد رشد و بلوغ برسید.

قرطبی گفته: «فراء گفته مخلقه یعنی: جنینی که خلقتش کامل است، و غیر مخلقه یعنی سقط شده (که خلقتش کامل نشده) ابن اعرابی گفته: مخلقه یعنی آفرینش او آغاز شده، و غیر مخلقه یعنی شکل و هیئت بخود نگرفته، ابن زید گفته: مخلقه یعنی جنینی که خداوند سر، دو دست و دو پای او را آفریده، و غیر مخلقه آن است که چیزی از آن خلقت نشده، ابن عربی گفته: اگر به اصل اشتقاق لغوی آن مراجعه کنیم، نطفه، علقه، و مضغه مخلقه (خلق شده) هستند، زیرا تمام اینها مخلوق خدا هستند، و اگر شکل و هیئت آنرا که پایان آفرینش خلقت است، چنانچه خداوند فرموده «ثم انشأناه خلقاً آخر» این همان است که ابن زید گفته. اما من می گویم: تخلیق از خلق گرفته شده و در آن معنای کثرت و زیادت است، هر چه که مراحل را سپری کند خلق شده بعد از خلق شدنی، و اگر نطفه باشد او مخلوق است؛ لذا خداوند متعال فرموده: «ثم انشأناه خلقاً آخر» و گفته شده: مخلقه و غیر مخلقه به خود نوزاد برمیگردد نه به جنین سقط شده ... ابن عباس گفته مخلقه یعنی زنده است. و غیر مخلقه سقط شده است، شاعر گفته: **أفي غير المخلقة البكاء فاین الحزم و يحك و الحياء، یعنی آیا برای جنین سقط شده غیر کامل الخلقه گریه می کنید و ای بر تو پس استواری، استقامت و حیا کجا است.**»

مفسرین قرآن کریم درباره «ثم أنشأناه خلقاً آخر» گفته اند عبارت است از دمیدن روح بعد از تکمیل خلقت و شکل گیری جنین است ۴ صاحب جواهر الکلام فرموده: «منظور از خلقاً آخر روح است» ۵.

قرطبی گفته: ((در مورد خلقاً آخر در ثم أنشأناه خلقاً آخر)) علما اختلاف نموده اند، ابن عباس، شعبی، ابوعلیه، ضحاک و ابن زید گفته اند عبارتست از نفخ روح بعد از اینکه جماد بود، ابن عباس

نیز گفته یعنی ورودش به دنیا (متولد شدن) است» ۶.

و منظور از «قرار - بمعنای جای استقرار - رحم است» ۷.

و در سوره السجده آمده: «الذي أحسن كل شيء خلقه و بدأ خلق

الإنسان من طين ، ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهين، ثم سواه و

نفخ فيه من روحه» ۸.

ترجمه: آنکه هر چیز را نیکو آفرید و آفرینش آدمیان را از گل آغازید، سپس نسل او را از عصاره آب ناچیز به وجود آورد، آنگاه اندام او را متوازن ساخت پس از روح خود در او دمید.

منظور از سواه درآیه، توازن و هماهنگ ساختن اعضا و اندام است، یعنی کامل شدن شکل

ظاهری بدن انسان که قبل از دمیدن روح است.

چنان که گذشت، قرآن کریم شکل گیری جنین و خلقت آنرا نطفه، علقه، مضغه، عظام، لحم

(رویدن گوشت بر استخوان)، و دمیدن روح بیان کرده، آفرینش استخوان ها قبل از رویدن گوشت و عضلات به پایان می رسد، توازن و هماهنگی اعضای بدن قبل از دمیده شدن روح است.

آلوسی در روح المعانی گفته: «ثم سواه یعنی آنرا هماهنگ و تعدیل کرد با کامل کردن اعضایش

در رحم، و تسویه در لغت یعنی قرار دادن اجزاء متساوی» ۹.

منظور از دمیدن روح، روح و حیات انسانی است نه حیات نباتی و حیوانی چنانچه که فلاسفه قایل به سه مرحله از حیات شده اند حیات نباتی، حیوانی و انسانی، حیات نباتی نیاز به غذا، تنفس و ... دارد، حیات حیوانی علاوه بر امور نباتی دارای احساس و حرکت اختیاری می باشد ۱۰، اما حیات انسانی علاوه بر احساس و حرکت قابلیت ادراک کلیات نیز دارد. به نظر فقها، حیات انسانی هنگام دمیدن روح آغاز می گردد، روح به جنین هویت انسانی می دهد نه مخ ۱۱.

وبا توجه به اینکه روح انسانی پدیده ای غیر مادی است از توان و حیطة انسان خارج است. قرآن کریم فرموده: «وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا» ۱۲ .

ترجمه: و ترا از حقیقت روح می پرسند جواب ده که روح از امر خداست آنچه از علم به شما داده شده بسیار اندک است.

بنابراین اینکه برخی از پزشکان معتقدند که جنین فاقد حیات نداریم و حتی اسپرم و تخمک قبل از لقاح نیز حیات دارند، با دمیدن روح بعد از تکامل شکل ظاهری جنین منافاتی ندارد؛ زیرا حیات قبل از دمیدن روح، حیات نباتی و حیوانی است.

آقاي مصباح مي فرمايد: «اجمالاً از قرآن بر مي آيد كه در آدمي، جز بدن چيزي بسيار شريف
نيز وجود دارد، ولي مخلوق خدا است، نه جزئي از خدا و تا آن چيز شريف در انسان وجود نيايد،
آدمي؛ انسان نمي گردد و چون در حضرت آدم به وجود آمد، شأني يافت كه بايد فرشتگان در برابر
او خضوع كنند» ۱۳ .

مراحل خلقت جنين در روايات

در روايات مربوط به ديه، مراحل مختلف شكل گيري جنين ذكر شده است از جمله اين
روايات: ((عن سعيد بن المسيب، قال: سألت علي بن الحسين (رضي الله عنه) عن رجل ضرب امرأة
حاملًا برجله فطرحت ما في بطنها ميتًا ، فقال: إن كان نطفةً فإنَّ عليه عشرين ديناراً ، قلت فمأخذ
النطفة؟ فقال هي التي وقعت في الرحم فاستقرت فيه أربعين يوماً ، و إن طرحت و هو علقه فانَّ عليه
أربعين ديناراً ، قلت ، فما حدُّ العلقه؟ قال: هي التي إذا وقعت في الرحم فاستقرت فيه ثمانين يوماً قال:
و ان طرحت و هو مضغَةٌ فإنَّ عليه ستين ديناراً، قلت، فما حدُّ المضغَةِ؟ فقال: هي التي إذا وقعت في
الرحم فاستقرت فيه مائة و عشرين يوماً ، قال و إن طرحت و هو نسمة مخلقة له عظم و لحم مزيل
الجوارح قد نفخت فيه روح العقل فان عليه دية كاملة، قلت له أرأيت تحول في بطنها الي حال أبروح
كان ذلك أو بغير روح؟ قال: بروح عدا الحياة القديم المنقول في اصلااب الرجال و ارحام النساء و لو
لا انه كان فيه روح عدا الحياة ما تحول عن حال بعد حال في الرحم و ما كان إذا علي من يقتله دية و
هو في تلك الحال)) ۱۴. ترجمه: در روايتي از سعيد بن مسيب آمده است ((از امام سجاد (رضي الله عنه)
در رابطه با مردي سؤال نمودم كه زن بارداري را با لگد زده بود و در نتيجه حمل او به صورت
مرده سقط شده بود، امام (رضي الله عنه) فرمودند: سقط او اگر نطفه بوده باشد ، بيست دينار بايد

بدهد، گفتم: در چه زمانی نطفه است، فرمودند: پس از آن که چهل روز از استقرار آن در رحم بگذرد؛ و اما اگر علقه سقط کرده باشد بر او است که چهل دینار بدهد، گفتم: در چه زمانی علقه است؟ فرمودند: پس از آن که (۸۰) روز از استقرار آن در رحم بگذرد، امام (رضی الله عنه) فرمودند: و اگر مضغه سقط کرده باشد، بر اوست که (۶۰) دینار بدهد، گفتم: در چه زمانی مضغه است؟ فرمودند: پس از آن که (۱۲۰) روز از استقرار آن در رحم بگذرد. امام (رضی الله عنه) فرمودند : و اگر جنین سقط شده در حالی که او انسانی (فردی) گردیده که گوشت و استخوان پیدا کرده و اعضا و جوارح آن متمایز شده و روح عقل در آن دمیده شده باشد بر او است دیه کامل بدهد، راوی می گوید: به حضرت عرض کردم: آیا حرکت جنین در شکم مادر به سبب وجود روح است یا خیر؟ امام فرمود: به سبب روح است، اما روحی غیر از آن حیات پیشین که در صلب مرد و رحم زن بوده، و اگر در جنین روحی غیر از حیات نباشد، در رحم هیچ حرکتی نخواهد کرد و در این حال، دیه کامل بر عهده قاتل او نخواهد بود.

این روایت دلالت دارد بر وجود حیات نباتی و سلولی قبل از نفخ روح انسانی که از آن به روح عقل یاد شده است.

در روایتی دیگر از امام صادق (رضی الله عنه) نیز فرموده: «في النطفة عشرون دیناراً ، و في العلقة أربعون دیناراً ، و في المضغة ستون دیناراً ، و في العظم ثمانون دیناراً ، فاذا كسي اللحم فمائة دینار، ثم هي ديته حتي يستهل ، فاذا استهل فالدية كاملة» (۱۵).

در این روایت مراحل مختلف جنین که در قرآن ذکر شده ، به ترتیب نام برده شده است و برای

هر مرحله ديه اي معين نموده است، براي نطفه بيست دينار، علقه چهل دينار، مضغه شصت دينار، و استخوان (عظم) هشتاد دينار، در صورتي كه خلقت جسماني كامل شود و گوشت استخوانها را بپوشاند صد دينار است، تا اينكه نوزاد به دنيا آيد و گريه كند كه در اينصورت ديه كامل است.

مدت مراحل شكل گيري جنين در روايات

مدت هر مرحله از مراحل خلقت و شكل گيري جنين در روايات اهل تسنن و تشيع مشخص شده، و مدت تعيين شده در روايات متفاوت است.

بعضي براي هر مرحله ۴۰ چهل روز، بعضي ۳۰ روز، و بعضي ۴۲ روز و ...

مدت مراحل خلقت جنين در روايات شيعه

يك دسته از اين روايات مدت هر مرحله را چهل روز تعيين کرده، و دسته ديگر سي روز براي هر مرحله تعيين نموده است.

دسته اول: از جمله اين روايات: معتبره ابن فضال از حسن بن جهم است كه گفته: **۱۶**.

در اين روايت امام رضا (رضي الله عنه) از امام باقر (رضي الله عنه) نقل مي كند كه نطفه در رحم (۴۰) روز مستقر مي باشد، پس در مدت (۴۰) روز علقه (خون بسته) مي شود، سپس در چهل روز به مضغه (به صورت گوشت) تبديل مي شود، بعد از اينكه چهار ماه كامل و سپري مي شود خداوند متعال دو فرشته آفريننده بر آن مأمور مي كند.

در صحیحہ زراہ از امام باقر (رضی اللہ عنہ) آمدہ: «... فتصل النطفة الي الرحم فتتردد فيه اربعين يوماً ، ثم تصير علقة اربعين يوماً ثم تصير مضغة اربعين يوماً» (همان)

یعنی نطفہ بہ رحم می رسد و چهل روز در رحم می ماند، پس از مدت چهل روز می شود علقہ ، وبعد از چهل روز دیگر می شود مضغہ.

در روایتی دیگر از محمد بن مسلم گفته : ((سألت ابا جعفر (رضی اللہ عنہ) عن الرجل يضرب المرأة فتطرح النطفة، فقال عليه عشرون ديناراً، فقلت يضربها فتطرح العلقة، فقال عليه أربعون ديناراً، فقلت يضربها فتطرح المضغة؛ فقال عليه ستون ديناراً فقلت: فيضربها فتطرحه و قد صار له عظم ، فقال : عليه الدية كاملة، و بهذا قضي امير المؤمنين (كرم الله وجهه) ، فقلت: فما صفة النطفة التي تعرف بها؟ فقال، النطفة تكون بيضاء مثل النخامة الغليظة فتمكث في الرحم إذا صارت فيه اربعين يوماً ، ثم تصير الي علقة، قلت فما صفة خلقة العلقة التي تعرف بها؟ فقال : هي علقة كعلقة الدم المحجمة الجامدة تمكث في الرحم بعد تحويلها عن النطفة أربعين يوماً ، ثم تصير مضغة ، فقلت : فما صفة المضغة و خلقتها التي تعرف بها؟ فقال: هي مضغة لحم حمراء فيها عروق خضر مشبكة، ثم تصير الي عظم، قلت فما صفة خلقته اذا كان عظماً؟ فقال: إذا كان عظماً شق له السمع و البصر و رتبت جوارحه، فإذا كان كذلك فأني فيه الدية كاملة)) ۱۷.

ترجمہ: محمد بن مسلم می گوید از امام باقر رضی اللہ عنہ درباره مردی کہ زنی را می زند و زن نطفہ را سقط می کند، سؤال کردم؛ امام فرمود بیست دینار بر آن مرد است، گفتیم او را می زند و علقہ را سقط می کند حضرت فرمود چهل دینار بر اوست. سپس گفتیم او را می زند و مضغہ را سقط

می‌کند، امام فرمود بر او شصت دینار است، گفتم او را می‌زند و زن جنین را در حالی که استخوان بندی شده سقط می‌کند، فرمود بر او دیه کامل است، و امیرالمؤمنین (کرم الله وجهه) اینطور قضاوت کرد، گفتم: صفات نطفه که به آن شناخته می‌شود چیست؟ امام فرمود: نطفه سفید است مانند خلط غلیظ در رحم باقی می‌ماند در صورتی که چهل روز در رحم بماند، سپس می‌شود علقه، گفتم صفت علقه که به آن شناخته شود چیست؟ امام فرمود مانند خون چسبان جامد جرم دار است که چهل روز در رحم می‌ماند بعد از اینکه از نطفه تغییر می‌کند، سپس می‌شود مضغه، گفتم صفت مضغه و خلقت او که به آن شناخته شود چیست؟ امام فرمود: مضغه گوشت سرخ است که در آن رگهای سبز به صورت چهارخانه هست، پس به صورت استخوان در می‌آید، گفتم صفت خلقت آن هنگامی که به استخوان در می‌آید چیست؟ فرمود هنگامی که استخوان است گوش و چشم برایش ایجاد می‌شود (شکافته می‌شود) و اعضایش مرتب و منظم می‌گردند، اگر به این صورت درآمد در آن دیه کامل است.

در این روایات و روایات دیگری مدت هر مرحله ۴۰ روز بیان شده است.

دسته دوم: در این دسته از روایات مدت هر مرحله (۳۰) روز معین شده است.

از امام باقر (رضی الله عنه) روایت شده است که فرموده: ((ان النطفة تكون في الرحم ثلاثين يوماً

، و تكون علقة ثلاثين يوماً ، و تكون مضغة ثلاثين يوماً و تكون مخلقة و غير مخلقة ثلاثين يوماً ،

فاذا تمت الاربعة أشهر بعث الله اليها ملكين خالقين)) ۱۸.

یعنی نطفه در رحم (۳۰) سی روز مستقر است ، مدت علقه نیز ۳۰ روز، مضغه نیز به مدت ۳۰

روز است، و به شکل یافته و و به شکل یافته و شکل نیافته ۳۰ روز است، هنگامی که چهار ماه (۲۰ روز) سپری می شود خداوند دو فرشته آفریننده بر آن مأمور می کند.

مرحوم خوئی می فرماید: «این روایت برخلاف آنچه که در آیه ۵ سوره حج آمده می باشد،

خداوند در آیه فرموده: شما را از خاک آفریدیم پس آنگاه از نطفه، پس از علقه، سپس از مضغه

شکل یافته و شکل نیافته: زیرا از آیه فهمیده می شود که مخلقه (یافته شده) و غیر مخلقه (نیافته شده)

دو صفت برای مضغه هستند نه اینکه در مقابل مضغه باشند چنانچه در روایت ذکر شده، و منظور

از آنها (شکل یافته و شکل نیافته) خلقت کامل و خلقت غیر کامل است» ۱۹۰. مرحوم خوئی

فرموده: ((بنابر نظر مشهور فقها مدت هر مرحله (۴۰ روز است. ولی ابن ادریس حلی

در السرائر مخالفت نموده و فاصله هر مرحله (۲۰) بیست روز دانسته است)) ۲۰۰ و در صفحه ۴۰۵ فرموده: ((این

ادریس در سرائر گفته جنین مادامیکه در شکم مادر است در ابتدا نطفه است و بعد از قرار گرفتن نطفه

در رحم به مدت بیست روز دیه آن بیست دینار است، بعد از بیست روز برای هر روز یک دینار

است تا چهل روز که چهل دینار است، و این دیه علقه است این همان معنای سخن فقها است، و در

بین هر دو مرحله همانند آن است (یعنی بین هر مرحله از مراحل بعدی بیست روز است) ۲۱۰.

مدت مراحل خلقت و شکل گیری جنین در روایات اهل سنت

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه از پیامبر (صلی الله علیه وسلم) نقل کرده که فرمود: ((إن

أحدكم يجمع خلقه في بطن أمه أربعين يوماً، ثم تكون علقة مثل ذلك، ثم تكون مضغة مثل ذلك، ثم

يبعث الله ملكاً، فيؤمر بأربع، برزقه، وأجله و عمله، و شقي أو سعيد، ثم ينفخ فيه الروح)) ۲۲۰. یعنی

خلقت هر یک از شما در شکم مادرش در مدت چهل روز فراهم

می شود، سپس مانند آن (چهل روز) می شود علقه سپس مثل آن (در چهل روز)

می شود مضغه، بعد از آن خداوند فرشته ای می فرستد و به چهار چیز دستور می دهد: روزی ، أجل،

عمل، شقاوت و یا سعادت مند بودن او، سپس روح در او دمیده می شود. این روایت همانند روایات

منقول از طرف شیعه مدت هر مرحله چهل روز مشخص نموده است.

در روایتی دیگر آمده: ((إن أحدكم يجمع خلقه في بطن أمه أربعين يوماً ، ثم يكون في ذلك علقه

مثل ذلك، ثم يكون في ذلك مضغه مثل ذلك ثم يرسل إليه الملك، فينفخ فيه الروح ، و يؤمر بأربع

كلمات...» ۲۳. این روایت از لحاظ مدت هر مرحله همانند روایت اول است.

در روایتی دیگر نیز آمده: ((إن أحدكم يجمع خلقه في بطن أمه أربعين يوماً ثم يكون في ذلك علقه

مثل ذلك ثم يرسل الملك فينفخ فيه الروح و يؤمر بأربع و خلق سمعه و بصره و جلده و لحمه و

عظمه و كونه ذكراً أم أنثى و ذلك إنما يكون في الأربعين الثالثة و هي المضغة و قبل انقضاء هذه

الأربعين و قبل نفخ الروح فيه لأن نفخ الروح لا يكون الا بعد تمام صورته) ۲۴.

در روایتی دیگر که حذیفه بن أسیل رضی الله عنه از پیامبر (ص) روایت کرده که گفته: (يدخل

الملك علي النطفة بعد ما تستقر في الرحم بأربعين أو خمسة و أربعين ليلة، فيقول : يا رب أشقي أو

سعید؟ فيكتبان، فيقول: أي رب أذكر أم أنثى؟ فيكتبان ، و يكتب عمله و أثره و أجله و رزقه) ۲۵.

این روایت با سه روایت اول تفاوت دارد یکی در مورد استقرار نطفه در رحم بین چهل شب و

چهل و پنج شب تردید دارد، سپس فرشته مأمور می شود، ولی در دو روایت اول بعد از صد و

بیست روز از انعقاد نطفه فرستاده می شود در آن روح را می دمید. البته این در صورتی است که (مثل ذلک) به وقت و مدت تفسیر شود یعنی چهل روز مانند چهل روز اول، اما اگر بگوییم منظور از مثل ذلک وقت نیست و بگوییم منظور همان چهل روز اولی است و قرینه آن (فی ذلک) در روایت دوم است، که در این صورت می شود بین روایات جمع کرد. در این صورت با روایات شیعه در مورد نفخ روح تفاوت خواهند داشت.

ولی به نظر می رسد منظور از مثل ذلک همان وقت باشد (چهل روز) مثل آن چهل روز اولی، ظاهر روایات چنین نشان می دهند علاوه بر تأکید فتوای فقهای فریقین بر آن که نفخ روح بعد از سه چهل روز است یعنی بعد از (۱۲۰) روز و سپری شدن چهار ماه.

در روایتی دیگر آمده از پیامبر (ص) روایت شده که فرموده: ((إِذَا مَرَّ بِالنُّطْفَةِ اثْنَتَانِ وَ أَرْبَعُونَ لَيْلَةً

بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهَا مَلَكًا فَصَوَّرَهَا، وَ خَلَقَ سَمْعَهَا وَ بَصَرَهَا وَ جُلْدَهَا وَ لَحْمَهَا وَ عَظْمَهَا)) ۲۶.

این روایت با روایت سوم از لحاظ فرستادن فرشته و نفخ روح و تصویر آن مطابقت دارد که بعد از پایان چهل روز و یا چهل و دو روز یا چهل و پنج روز که به هم نزدیک می باشند.

مدت چهل روز برای هر یک از مراحل اولیه جنین بر اساس نظر مشهور فقهای شیعه و اهل تسنن است که بر اساس بعضی از روایات می باشد، و در مقابل آنها روایات و نظرات مخالفی وجود دارد، مثلاً در دو روایت آخر از طرق اهل تسنن نقل شده است هماهنگی و توازن اعضای بدن و اندام در مدت ۴۲ چهل و دو روز و در روایت دیگر بین چهل و چهل و پنج روز مشخص شده، و به نظر ابن ادریس از فقهای امامیه مدت هر مرحله از مراحل اولیه شکل گیری جنین (۲۰) بیست روز

است. ۲۷.

شکل گیری جنین از نظر جنین شناسی

آنچه راکه دکترکیث موراستاد جنین شناسی در دانشگاه تورنتو کانادا در مورد شکل گیری جنین بیان نموده از کتاب الجنین المشوه و الامراض الوارثية ۲۸. به طور خلاصه نقل می کنیم: از ترکیب و لقاح نطفه مرد (اسپرم) با تخمک زن (اوول) ، تخمک بارور پدید می آید بعد از آن پوست ضخیمی به تخمک احاطه می کند سپس آن تخمک بارور شده و به مرحله دو سلولی رسیده و هر سلول به صدها سلول افزایش می یابد، در روز چهاردهم جنین (fetuse) به صورت دو قرص چسبیده ظاهر می گردد، از روز چهاردهم تا روز بیست و یکم قلب شروع به تپیدن می کند بین هفته پنجم و هفتم شکل گیری ستون فقرات آغاز می شود، اگر جنین ۳۶ روز سپری کند اعضایی طرف بالا شکل می گیرد، و اگر ۴۲ سپری شود اعضایی طرف پایین شکل می گیرند، قلب در پایان هفته ششم و آغاز هفته هفتم شروع به عمل می کند، در هفته هشتم چهره و صورت جنین شکل می گیرد و بعد از آن جنین به سرعت رشد می کند و اعضایش کامل می شوند، و اگر هفته شانزدهم یعنی حدود ۱۲۰ روز سپری شود آفرینش و خلقت دیگر آغاز می شود و تا هفته بیستم ادامه دارد و سلولهای مغز و عصبها کامل می شوند. جعفري لنگرودي مي گوید((مبدأ جنين ابتدای آبیستی است و انتهای آن لحظه ماقبل ولادت می باشد)) ۲۹.

پی نوشت ها

- ۱- سوره مؤمنون، آیه ۱۴-۱۲.
- ۲- سوره حج، آیه ۵.
- ۳- انصاری قرطبی، الجامع لاحکام القرآن، ۱۹۸۵م، ج ۱۲، ص ۹.
- ۴- ابن کثیر، تفسیر ابن کثیر، ۱۴۱۸ق، ج ۵، ص ۴۶۶؛
طبری، تفسیر طبری، ۱۳۸۸ق، ج ۱۸، ص ۱۱.
- ۵- نجفی، جواهر الکلام، ۱۴۰۴ق، ج ۴۲، ص ۳۵۶.
- ۶- انصاری قرطبی، همان، ج ۱۲، ص ۱۰۹.
- ۷- زمخشری، الکشاف، ۱۴۰۷ق/۱۹۸۷م، ج ۳، ص ۱۷۸.
- ۸- سوره سجده، آیه ۷، ۹، ۸.
- ۹- آلوسی، روح المعانی، ۱۹۴۴م، ص ۱۲۱.
- ۱۰- ابن سینا، القانون فی الطب، ج ۲، ص ۵۷۲-۵۷۴.
- ۱۱- ابن قیم، اعلام الموقعین، ۱۴۰۸ق، ص ۲۴۲؛ مرداوی، الانصاف، ۱۳۷۵ش، ج ۱، ص ۸۶۱.
- ۱۲- سوره اسراء، آیه ۸۵.
- ۱۳- مصباح یزدی، معارف قران، ۱۳۸۰ش، ج ۱، ص ۳۵۸.
- ۱۴- حر عاملی، وسائل، ۱۴۰۱ق، ج ۱۹، ص ۲۳۸.
- ۱۵- رازی، همان، ص ۳۴۲.
- ۱۶- حر عاملی، همان، ج ۱۹، ص ۲۳۸ و ۲۳۹؛ کلینی رازی، همان، ص ۳۴۵.
- ۱۷- حر عاملی، همان، ج ۴، باب ۶۴. این روایت از مبانی تکملة المنهاج مرحوم خوئی، ج ۲، ص ۴۰۴ نقل کرده ام ولی در وسائل الشیعة پیدا نشد.
- ۱۸- موسوی خوئی، مبانی تکملة المنهاج، ۱۳۹۶ق، ج ۲، ص ۴۰۴ و ۴۰۵.
- ۱۹- همان، ص ۴۰۳.

- ٢١- همان، ص ٤٠٥.
- ٢٢- بخارى، صحيح بخارى، ج ١١، ص ٤٧٧.
- ٢٣- نيسابورى، صحيح مسلم بشرح النووى، ج ١٦، ص ١٨٩ و ١٩٠.
- ٢٤- همان، ص ١٩٠ و ١٩١.
- ٢٥- همان، ص ١٩٣؛ احمد بن حنبل، ج ٤، ص ٧.
- ٢٦- انصارى قرطبى، همان، ج ١٢، ص ٧.
- ٢٧- موسى خوى، مبانى تكملة المنهاج، ٣٩٦ اق، ج ٢، ص ٤٠٣؛ نجفى، جواهر الكلام، ٤٠٤ اق، ج ٤٢، ص ٣٦٩.
- ٢٨- البار، الجنين المشوه والامراض الوراثية، ٤١١ اق، ص ٤٨-٣٥.
- ٢٩- جعفرى لنگرودى، ترمينولوژى حقوق، ص ٢٠١.